

תאריך עדכון: 17.04.2016

גרשם שלום על חקר הקבלה

מס' הקורס: 30283/01

המרצה: ד"ר אבי אלקיים

סוג הקורס: הרצאה

שנת לימודים: תשע"ז

סמסטר: ב'

היקף שעות: 1 ש"ש

א. **מטרות הקורס** (מטרות על / מטרות ספציפיות):

כיצד חוקרים קבלה באקדמיה? זאת מטרת העל של הקורס. רוצה לומר, מטרת הקורס היא לדון בחקר המתודולוגיות העומדות בתשתית חקר הקבלה באקדמיה. כדי לבחון סוגיה זו לעומק הריני מבקש להתעמק בקורס זה באופן ביקורתי במשנתו של גרשם שלום (1887-1982) גדול חוקרי הקבלה בדור הקודם. מטרת הקורס היא להתחקות אחר אבני התשתית העומדים ביסוד חקר הקבלה שהציב גרשם שלום, יחסו לאנשי חכמה ישראל, מקורותיו במדע הדתות של זמנו והשלכות מחקריו לחקר הקבלה בתקופה שלאחריו. קריאה ביקורתית של כתביו של גרשם שלום תאפשר לסטודנטים להיפתח במחקרם לכיוונים חדשים בחקר הקבלה.

ב. **תוכן הקורס**: (רציונל, נושאים)

נדון בחיבוריו המרכזיים של גרשם שלום בחקר הקבלה והחסידות, כגון הרהורים על חכמת ישראל, זרמים ראשיים במיסטיקה היהודית, מברלין לירושלים, מצווה הבאה בעבירה, פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה, כדי להתחקות אחר התודעה העצמית של שלום כשהוא עצמו בא לשרטט את הכיוונים, המגמות, והמתודולוגיות של חקר הקבלה כפי שהוא ראה אותם לנכון, כגון כיוונים פילולוגיים-היסטוריים, פנומנולוגיים ופסיכולוגיים. כמו כן, נדון גם באופן שמבינים חוקרים עכשוויים את המהלך המחקרי והמתודולוגי של גרשם בחקר הקבלה, כגון אלי שביד, יהודה ליבס, דוד ביאל, משה אידל, יוסף דן.

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם: מבוא לקבלה

חובות / דרישות / מטלות: נוכחות חובה בכל השיעורים. להכין את דפי המקורות שהמרצה מחלק לקראת כל שיעור ולקרוא את הספרות המחקרית הרלוונטית.

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר): עבודה רגילה או עבודה סמינריונית.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1	גרשם שלום וחכמת ישראל		
2	גרשם שלום ושאלת האוריינטליזם		
3	גרשם שלום והרומנטיקה הגרמנית		
4	וולטר בנימין, קפקא וגרשם שלום		
5	איך חוקרים קבלה שאלות מתודולוגיות		
6	איך חוקרים קבלה שאלות מתודולוגיות		
7	מהי מיסטיקה על החוויה המיסטית בדתות		
8	מהי מיסטיקה על החוויה המיסטית ביהדות		
9	מהו מיתוס על המיתוס ביהדות		
10	מהו סמל על הסמל בקבלה		
11	מהי גנוסטיות על גנוסטיציזם וקבלה		
12	מהו אנרכיזם על מיסטיקה דת ואנרכיזם		
13	מהי משיחיות על מיסטיקה, קבלה ומשיחיות		
14	מקומה של הקבלה בדת היהודית, בציונות ובזהות הישראלית		

ד. ביבליוגרפיה:

1	אוחנה, דוד	חרון האינטלקטואלים: רדיקליות פוליטית וביקורת חברתית באירופה ובישראל, תל אביב 2005.
2	אידל, משה	קבלה היבטים חדשים, ירושלים תשנ"ג.
3	אידל, משה	החוויה המיסטית אצל אברהם אבולעפיה, ירושלים תשמ"ח.
4	אידל, משה	'מקומו של הסמל בהגותו של גרשם שלום', מדעי היהדות 38 (תשנ"ח), עמ' 43-72.
5	אידל, משה	Moshe Idel, 'Martin Buber and Gershom Scholem in Hasidism: A Critical Appraisal', <i>Hasidim Reappraised</i> , London 1996, pp. 389-403.
6	אידל, משה	'כרחוק מזרח ממערב: רבנים ומקובלים בתפיסתו הפנומנולוגית של גרשם שלום את היהדות', מיתוס וזכרון, ירושלים תשנ"ז, עמ' 73-87.
7	אידל, משה	'זרזים חתרניים: גנוסטיות ומשיחיות בהשקפת שלום על המיסטיקה היהודית', זמנים 61 (1998), עמ' 64-76.
8	אנידג'אר, גיל	Gil Anidjar, 'Our place in al-Andalus': <i>Kabbalah, philosophy, literature in Arab Jewish letters</i> , Stanford University Press 2002.
9	ביאל, דוד	David Biale, <i>Gershom Scholem: Kabbalah and Counter-History</i> , Cambridge, Mass.: Harvard University Press 1979.
10	דן, יוסף	'גרשם שלום: בין היסטוריה להיסטוריוגרפיה: תגובה לספרו של א' שביד, מיסטיקה ויהדות לפי גרשם שלום', מחקרי ירושלים במחשבת ישראל, ג (תשמ"ד), עמ' 427-475.
11	דן, יוסף	על גרשם שלום: תריסר מאמרים, ירושלים תש"ע.
12	דן, יוסף	תולדות תורת הסוד העברית, כרך א', ירושלים תשס"ט.
13	דן, יוסף ופטר שפר (עורכים)	J. Dan and P. Schafer (eds.), <i>Gershom Scholem Major Trends in Jewish Mysticism 50 Years After</i> , Tübingen 1993.
14	הנדלמן, שושנה	Susan A. Handelman, <i>Fragments of Redemption: Jewish Thought and Literary Theory in Benjamin, Scholem, and</i>

		<i>Levinas</i> , Bloomington, Ind: Indiana University Press 1991.
15	זדוף, נעם	מברלין לירושלים ובחזרה: גרשם שלום בין ישראל וגרמניה, ירושלים 2015.
16	ליבס, יהודה	'כיוונים חדשים בחקר הקבלה', פעמים 50 (תשנ"ב), עמ' 170-150.
17	ליבס, יהודה	'הרהורים על המשמעות הדתית של מחקר הקבלה', בתוך: יהודע עמיר (עורך), דרך הרוח ספר היובל לאליעזר שביד , כרך א, ירושלים תשס"ה, עמ' 208-197.
18	סטפן מוזס,	Stéphane Mosès, <i>The Angel of History: Rosenzweig, Benjamin, Scholem</i> , Stanford, Calif: Stanford University Press 2009.
19	מנדס-פלור, פול (עורך)	P. Mendes-Flohr, (ed.), <i>Gershom Scholem: The Man and his Work</i> , Albany N.Y. 1994.
20	פדיה, חביבה	'אחרית דבר', בתוך: גרשם שלום, זרמים ראשיים במיסטיקה היהודית , תל אביב 2016, עמ' 452-357.
21	שביד, אלי	מיסטיקה ויהדות לפי גרשם שלום: ניתוח ביקורתי , ירושלים תשמ"ג.
22	שלום, גרשם	דברים בגו: פרקי מורשה ותחייה , תל אביב תשל"ו.
23	שלום, גרשם	עוד דבר: פרקי מורשת ותחיה , תל אביב תש"ן.
24	שלום, גרשם	מברלין לירושלים , תל אביב 1982.
	שלום, גרשם	וולטר בנימין: סיפורה של ידידות , תל אביב תשמ"ז.
25	שלום, גרשם	שבתי צבי והתנועה השבתאית בימיו חייו , תל אביב תשי"ז.
26	שלום, גרשם	ראשית הקבלה 1150-1250 , ירושלים ותל אביב תש"ח.
27	שלום, גרשם	זרמים ראשיים במיסטיקה היהודית , תל אביב 2016.
28	שלום, גרשם	פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה , ירושלים תשל"ו.
29	תשבי, ישעיה	'בין שבתאות לחסידות', כנסת 9 (1945), עמ' 268-238.
30	תשבי, ישעיה	נתיבי אמונה ומינות , ירושלים תשמ"ב. ו
31	תשבי, ישעיה	'חדשנות מדומה בחקר הקבלה', ציון נד (תשמ"ט), עמ' 491-469.